

MEMORANDUM
MEZINÁRODNÍ KONFERENCE
HISTORICKÉ ZAHRADY KROMĚŘÍŽ 2008

„Co ohrožuje historické zahrady“

Ve dnech 5. a 6. června 2008 se v Kroměříži konala tradiční konference k problematice péče o historické zahrady s aktuálním názvem „Co ohrožuje historické zahrady“ za účasti hostů ze čtyř zemí. Představitelé odborné veřejnosti, zástupci územních samospráv, státních institucí a organizací, vysokých a středních odborných škol se na závěr konference shodli na tomto memorandu:

Historická zahrada je specifickým uměleckým dílem, které je jako jediné umělecké dílo vytvořeno i z živých organismů, zejména rostlin, jež jsou mechanicky nebo šlechtěním upraveny do podoby žádoucí pro umělecké působení díla. Podstata tohoto specifického uměleckého díla je ohrožována jak procesy ohrožujícími ostatní kulturní památky (eroze materiálu, škůdci), tak procesy specifickými (přirozené stárnutí a odumírání vegetace, rozvoj nežádoucích organismů). Dlouhodobě nedostatečná údržba způsobí, že v historické zahradě převládne její přírodní složka na úkor principů, které vedly k jejímu založení a které je žádoucí regenerovat či rekonstruovat. Nadměrná snaha chránit torza letitých stromů, která jsou z pohledu ochrany přírody biologicky významná, stejně jako ortodoxní přístupy k zachování odumírajících jedinců coby materiální historické stopy vedou rovněž k rozpadu historické kompozice uměleckého díla.

Pod pojmem historická zahrada vnímají účastníci konference i jiná díla zahradního umění (park, alej, zeleň na veřejných prostranstvích, hřbitov apod.). Z povahy uměleckého díla vyplývá, že plní ve společnosti i další funkce v životě člověka (trávení volného času) a v lokálním ekosystému. Tyto funkce mohou historické zahrady plnit, aniž by to poškodilo jejich uměleckou a historickou hodnotu.

ZÁVĚRY

1. Přednesené referáty a diskuse k nim potvrdily, že historické zahrady nabývají stále většího významu pro současnou společnost. Její rozvoj však paradoxně stupňuje tlaky, které ohrožují samu podstatu historické zahrady jako specifického uměleckého díla.
2. Konference dospěla k těmto závěrům:
  - a. Ochrana uměleckých, vědeckých, kulturních a historických hodnot historických zahrad zůstává aktuální výzvou i na počátku třetího tisíciletí.
  - b. Odborná obnova historické zahrady musí vycházet z obdobných metodických principů jako obnova jiných segmentů památkového fondu, což zahrnuje důkladné studium historických dokumentů, rozbor vegetačního krytu ale i prostředky zahradní archeologie.
  - c. Pro ochranu těchto hodnot a patřičnou péči o ně představují zvýšené riziko střety s požadavky vycházejícími z ochrany jiných veřejných zájmů, např. ochrany přírody.
  - d. Řešením může být jednak rozvoj poznání uměleckých, vědeckých, kulturních a historických hodnot historických zahrad a osvěta a jednak institucionalizace struktury určené k nalézání takového kompromisu mezi různými veřejnými zájmy, aby hodnota historických zahrad netrpěla.
3. Účastníci konference proto doporučují následující opatření:
  - a. Ministerstvo kultury nechť ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí obnoví činnost Komise pro kulturní krajinu a rozšíří její mandát o ochranu historických zahrad.
  - b. Národní památkový ústav ve spolupráci s odborníky v jiných institucích nechť připraví metodiku optimálního postupu při obnově historické zahrady.
  - c. Národní památkový ústav nechť využije zdrojů Integrovaného operačního programu k vybudování národních center péče o historické zahrady a péče o kulturní krajinu za účelem rozvoje poznání uměleckých, vědeckých, kulturních a historických hodnot historických zahrad, výchovy kompetentních odborníků schopných zajistit jejich obnovu a osvěty. Spolupráce s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy při formulaci výukových programů je přitom nanejvýš žádoucí.

- d. Ministerstvo kultury necht' při přípravě nového památkového zákona zvaží zvláštní postavení historických zahrad a kulturní krajiny i ve smyslu Úmluvy o ochraně architektonického dědictví Evropy a Evropské úmluvy o krajině.
4. Účastníci mezinárodní konference oceňují perfektní zajištění organizace přípravy a průběhu celé konference a děkují pořadatelům za možnost setkat se v krásném prostředí Arcibiskupského zámku Kroměříž a předat si navzájem informace a zkušenosti.

V Kroměříži 6. června 2008